

Franjevačke orgulje u Samoboru

Malinka, Imakulata Bernardica

Master's thesis / Diplomski rad

1965

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:113407>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

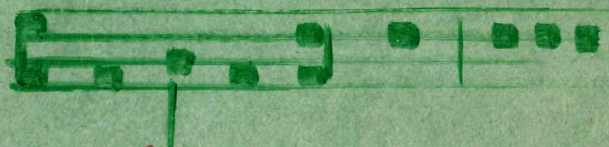
[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

KNJIZNICA
MUZIČKE AKADEMIE U ZAGREBU

Broj: D-184

Diplomska Radnja

Zagreb 1965

DIPLOMSKA RADNJA

FRANJEVAČKE ORGULJE U SAMOBORU

Odličan (5)

Nasta Hraivilović

24. VI. 1965.

MALINKA BERNARDICA
Zagreb 1965.

SAMOBOR - grad starina - prirodnih ljepota, čuva u sebi dragulj posebne privlačivosti i sjaja starine - orgulje, koje poput krila lebde u prostoru kora franjevačke crkve. Kao da su organski izrasle u tom baroknom ambijentu i žive harmonično s oltarima, freskama i stoljetnim židovima. Sve tu govori o punini života koji u sebi nosi vrednote a kojima se danas i mi divimo.

Orgulje franjevačke crkve akumulirale su u sebi sjaj baroka i ozbiljnost redovništva, koje ih je, kako se misli, i izgradilo. Njihov zvuk je pun i pomalo mističan, kao što im je i graditelj zakri-ven. Za njega se ne zna, no one stoje ponosno i kao hvala onome koji je u njih stavio čitavu svoju dušu.

Upoznajmo ih!

FRANJEVCI U SAMOBORU

Kad su Turci 1463 zauzeli Bosnu i u njoj popalili i protjerali sve što no si na sebi križ - prebjegoše sinovi sve - tog Franje Asiškog na zapad, gdje ih pri- miše gradovi i vlastela pod svoju obranu.

Gospodar Samoborskog grada pl . Juraj Turij (1493-1513) odluči Franjinim sinovima pokloniti crkvicu Bl.Djevice Ma- rije, koju je u prvoj polovini XIII sto - ljeća podigao kralj Bela III (IV). Tu za- misao nije ostvario jer ga je pretekla smrt. Njegova supruga Helena ostvari tu njegovu odluku. Papa Klement VII to dozvo- li 4.VII 1525. Time su ~~da~~ d e i u r e potvrđeni franjevci u Samoboru.

Ugnad, zet Turija protjera fra- njevce 1527 i poče širiti luteranstvo. Na kon njega vraćaju se oci franjevci pomov- no u Samobor gdje ostadoše do danas.

1618. položiše temeljni kamen novom samostanu, a već 1640. izgori. Po- glavar o. Franjo Tremanini obnavlja samo- stan, no već 1712. započne gradnja novog

samostana i crkve, koji još i danas postoje. Tu se ističe provincijal o. Franjo Uzo lin koji dobrovoljnim prinosima velikaša i građana dovršava gradnju samostana 1721.

Početak gradnje crkve nije zabilježen, nego se zna da je 1722 bio postavljen oltar na svečan način a 1733 bi dogotovljena gradnja.

OPIS CRKVE - to je vrlo čvrsta građevina s preko jedan metar debelim zidovima. Sastoji se od svetišta, koje svršava s tri stranice pravilnog osmerokuta i lađe koja je za dvije stube niža od svetišta.

U lađi su s južne strane četiri kapelice (tri otvorene a jedna zatvorena), a sa sjeverne tri i prostorija za Božji grob, do koje je toranj, koji siže malo izvan pročelja crkve.

Kod ulaza u lađu zidan je svodeni kor koji počiva na četiri kamena stupa. Na južnoj strani svetišta je prostrana sakristija i nad njom mali oratorij, koji je sastavni dio samostana. Crkva je od apside do vrata duga 39 metara a svetište je široko 9,50 m, dok lađa, zajedno s kapelicama, iznosi 19 m. Time je crkva konačno dogotovljena i stoji, kako je danas gledamo, odkako je dovršen sa sjeverne strane i toranj od 1759 godine. 1752 postavljen je novi oltar a poslije, kaže Vjekoslav Noršić u svom članku "Franjevački samostan u Samoboru" (Vjesnik kršćanskog

državnog arkiva u Zagrebu 1929.god. IV) do
bila je crkva lijepe orgulje. To isto po-
tvrđuje Predrag Grdenić u svom članku "Sa-
mostan i crkva otaca franjevacu u Samobo-
ru" ovim riječima: "Polovinom XVIII sto -
ljeća crkva dobiva orgulje (12 registara)".

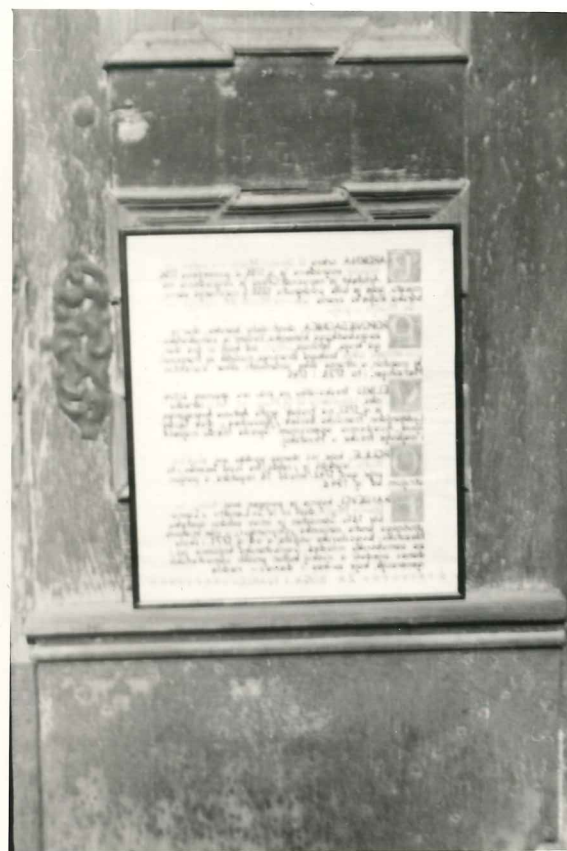

No, ti zapisi ne moraju biti posve točni,
jer na jednom mjestu piše u Discretoriu
franjevačkog samostana od godine 1752, da
je "ORGANUM TOTALITER REPARATUM", što zna-
či da su orgulje bile već davno prije te
godine postavljene, kad su doživjele "to-
taliter reparatum. Prema Noršiću to bi on-
da moglo biti da su orgulje postavljene i

za postave oltara da, ali prvog iz godine 1722, jer ta godina više odgovara onom intervalu vremena, koji je bio potreban, da dođe 1752 do totalnog popravka. Svakako ova godina daleko unatrag postavlja stvarnu godinu gradnje orgulja o kojima raspravljam.

Kroz povijest od tri stoljeća gdje kad sen nešto zapisalo, no sve je to premalo da bi se mogao stvoriti pravi zaključak i pravi sud o njihovom postanku i graditelju. U samostanskim kronikama jedva da je dva puta nešto oskudno zapisano i to 1752 godine kad se radilo o popravku i 1948 također kod generalnog popravka. Velika je šteta što se o tim orguljama nije ništa zapisalo, jer su vrijedne spomena radi svoje izvanredne kvalitete zvuka, dispozicije i vanjskog izgleda.

Časopis "Sv. CECILIJA" također donosi u svom broju iz godine 1932 (br. 4, str. 139) članak Karla Adamića vrlo malo o orguljama u Samoboru gdje navodi ime graditelja koje do danas još nije sigurno provjereno.

Zapis o orguljama na ulazu crkve

U knjizi "Samobor" koja je izišla u Zagrebu 1943 Predrag Grdenić samo spominje ove orgulje u franjevačkoj crkvi kao i Vjekoslav Noršić, koji u svom članku kaže samo to, da je iza postavljenog oltara crkva dobila i nove, lijepe orgulje. Ipak nešto više znamo o muzičkom životu, koji

se odvijao u toj crkvi, o orguljašima, o pjevačkim društvima koja su se decenijima okupljala oko svojih divnih i toliko tajnovitih orgulja.

OPIS ORGULJA

Smještene su u sredini kora i ugrađene u samu kornu ogradu te se spuštaju do luka glavnog ulaza crkve.

Vanjština ormara koji je arhitektonski u skladu s cijelom crkvom čini stilsku cjelinu i sa samom ogradom kora. Čiste linije je baroka s razmjerno malo ukrasa daju ve ličanstven dojam gledaocu.

Detalj baroknog ukrasa na orguljama.

Ormar je dosta usko, ali zato visoko građen, te se čini kao da lebdi u zraku.

Fasada je izgrađena i ukrašena sviralama glavnog registra principala 8' i 4', koje su razdijeljene u šest grupa simetrično poredanih. Kod ovih orgulja je karakteristično i originalno to, što imaju i s druge strane izrađen prospekt, koji gleda u kor. S mnogo pažnje i ukusa poredane su svirale - octava, superoctava i mixtura - tako da čine ugodan dojam i skladno dopunjavaju ljepotu cijelog baroknog ormara. Najljepši ukras daju svakako same svirale, koje tako jedinstveno, nepa^utvoreno i jednostavno djeluju.

Uopće, ove orgulje ostavljaju di-
van dojam već na prvi pogled i kao da su
organski izrasle iz čitave arhitektonike a
ne da su tamo postavljene. Pravi doživljaj
daju kada ih i slušamo. Taj sklad zvukova,
stila i cijele barkone arhitektonike čine
rijetku impresiju. Akustika same crkve je
izvanredna pa se zvuk, kako jakih regista-
ra tako i tiho intoniranih, dobro širi, ra-
zlikuje i čuje.

Ove orgulje imaju mehaničku trakturu (abe-
strakti).

DETALJI MEHANIČKE TRAKTURE

D I S P O Z I C I J A

I MANUAL

1. Principal 8'
2. Flauta 8'
3. Gedekt 8'
4. Gamba 8'
(prije fugara)
5. Oktava 4'
6. Flauta 4'
7. Quinta $2\frac{2}{3}$
8. Oktava 2'
9. Superoctaval'
10. Mixtura 2

II MANUAL

11. Principal 4'
12. Copula maior
13. Copula minor

PEDAL

14. Subbass 16'
15. Octav bass 8'
16. Choralbbass 4'

REGISTRI:

Principali imaju široku menzuru i daju pun i sjajan ton, kao i kvalitet cijelom instrumentu. Principal 8' relativno je blago intoniran, no djeluje ozbiljno i objektivno.

To isto se može reći i za principal 4' samo je rezak radi svoje visoke oktave, ali kvalitet zvuka je isti.

Octava 2' također dosta reže, jaka je i daje opor - sirov ton.

Quinta i mixtura kao i superocta-
va 1' to isto potvrđuju ali ne odudaraju od
principala nego se svojim aliquotima stapa-
ju u jedinstven dojam plena.

Flaute - 8' flauta vrlo je fino i
mekano intonirana kao da stvarno čujemo
instrument flautu, a radi stare trakture
čuje se to nejednako puhanje koje u momen-
tima stvara dojam da netko puše zrakom iz
pluća. Flauta 4' je tako slično izgrađena
te nam se čini da se isti instrument samo
prepuhuje u oktavu. Flaute uopće daju je-
dan vrlo prozračan i ugodan zvuk.

Gamba je kasnije dodana i nije
tako reska kako bi se očekivalo, no ipak
malo odudara od svih registara što je ra-
zumljivo kada je kasnije ugrađena. Ovdje
su još karakteristični tako zvani registri
Copula maior i Copula minor. Oni su zvučni
registri za razliku od mehaničkih regista-
ra koje susrećemo u opusima XIX i XX sto -
ljeća. To su Gedecti posebne vrste koji
svojom mekoćom i "promuklošću" daju jedan
misteriozni zvuk i vrlo suptilno djeluju.
Naročito su pogodni za pratnju mrtvačkih

pjesama i gregorijanskog koralala. Svirale su drvene a smještene su u sredini ormara samih orgulja što također pogoduje njihovom diskretnom zvuku.

Pedalni registri

Subbass 16' dosta je tih što i odgovara njegovoj naravi. Sporo izgovara, ali u punim orguljama daje dobru bazu akordima. Tako zvani Octavbbass 8' je 8' registar Subbassa a nešto je mekši od današnjeg pedalnog octavbbassa. Choralbbass 4' je registar starih graditelja. Pedalna klavijatura je u originalu imala 18 tipaka a danas ih ima 23 s tim da se C i B ponavljaju.

SVIRAONIK je ugrađen u samu stijenu ormara orgulja a okrenut je prema sviralama - lađi crkve i glavnom oltaru. Ima dva manuala (po 49 tipaka od C do C3). Lijevo i desno od manuala u samoj stijeni instrumenta nalaze se manubriji za registre koji se povlače van i unutra. Radi starine i mehaničke trakture tipke su na manualima tvrde ali uz veću snagu izvršno izgovaraju (primjećujem da je izgovor svi

rala čist i jasan što se teško može do-
živjeti kod pr

SVIRAONIK

Jedna neobičnost kod ovih orgulja
je u tom, što je red manuala obrnut. Iako
zvani prvi manual s jačim registrima nala-
zi se iznad drugog a drugi s manje i blago
intoniranih registara nalazi se na mjestu
drugog prvoga. Neki misle da su ove orgu-
lje originalno građene s jednim manualom,
jer na jednom mjestu Predrag Grdenić piše
ovo: "Polovinom XVIII stoljeća crkva dobi-

va orgulje (s 12 registara)"a kasnije da su orgulje dograđene na 16 registara i da je dodan tako zvani drugi manual koji je radi lakše ugradnje stavljen ispod prvog već ugrađenog manuala. To bi moglo biti da je možda 1752 dodan kada je za - bilježeno "organum totaliter reparatum", ili da je 1834 graditelj Seibler tu pregradnju izvršio. Međutim, to nije nigdje zapisano, a znamo da je zapisana jedna izmjena registara (fugare s gambom).

Naš graditelj orgulja, gospod-
din Majdak drži da su orgulje od početka imale dva manuala i on tvrdi da se nigdje iznutra kao niti izvana ne primjećuje ta izmjena, niti u manualima a niti u registrima. On misli, dalje, da je to originalno za ovaj opus. U orguljama se jedino primjećuje samo izmjena registra fugare s gambom, kako je i zapisano, inače, drugo da je sve jedinstveno i iznutra i izvana. Ali zašto onda taj neobičan raspored? To se svakako danas ne zna. Došla sam do jednog mogućeg riješenja zagonetke. Neposredno iza orgulja u koru nalazi se kor za re

dovnike s klasičnim rasporedom za pjevanje
brevijara.

K o r

Sjedala su također izgrađena u baroknom
stilu i vrlo stara i istrošena što se mo-
že zaključiti da su braća godinama pjeva-
la ovdje oficij. Budući da to pjevanje tra-
je dugo, i po jedan i po sat, obično se
pratilo tiho na orguljama, da redovnici ne
padnu glasom. Ako je ova pratnja korala bi-
la predviđena kod gradnje orgulja, onda je
jasan donekle obrnuti raspored manuala i s
praktičnih razloga, da organista radi du -

gog sviranja, ne zamara se. Budući da im je praktički drugi manual više trebao nego prvi s jakim registrima, mogao je to biti dovoljan povod da graditelj obrnuto postavi red manuala?!

M I J E H

Nalazi se u klauzuri samostana u blizini samog kora a povezan je zračnim kanalom s orguljama. Nekoliko je puta krapan i prepravljan. Gospodin Majdak misli da nije ništa ni ostalo od prvotnog mijeha. Građen je po principu crpećeg mijeha. Zna se da je od početka bio izvan ormara samih orgulja, jer stvarno u ormaru nema mjesta za mijeh. Od godine 1948 tjera zrak iz mijeha električni motor. Zračnice su građene po najstarijem tipu orgulja . To znamo po tome što je tek 1740 izumljen sustav sa čunjastim ventilima (tak~~e~~ zvan~~i~~ kegellade - Hausdorfer).

GRADITELJ

Moram unaprijed reći da se za njega sto posto ne zna. Tragam već godinu dana po samostanskim arhivima Slovenije i Hrvatske te dobivam suprotne izjave, koje mi u jednom momentu daju nađe, a u drugom ih pokopaju. Općenito je mišljenje da je samoborske orgulje gradio brat-franjevac, ali koji to se ne zna. Govori se i o jednom imenu JOSIPU JESENKO no u orguljama se nigdje ne nalazi njegovo ime, nego samo imena onih koji su poslije radili po pravke.

U orguljskoj kartoteci koju je načinio u svrhu pribiranja podataka župnik u Koprivničkim Bregima, gospodin Alojzije Čunčić našla sam zabilježeno kod podataka o franjevačkim orguljama u Samoboru: "Fra Josip Jesenko, Samobor prije 1742 godine". Iz ovoga se ne vidi da li se ova godina odnosi na orgulje ili na tamošnji boravak fra Jesenka. Mislim da se odnosi i na boravak i na orgulje, jer ako ih je gradio za ovu crkvu mogao ih je graditi i u Samo-

Klanjcu, Trsatu, Nazaretu i Novom Mestu".

Pisac ovdje ne navodi na temelju kojih podataka je saznao za djelatnost fra Jesenka, niti gdje se isti nalaze, a još manje u koje vrijeme se to moglo dogoditi. Da provjerim ovaj članak iz Sv. Cecilije pisala sam u Novo Mesto franjevačkom samostanu da pogledaju ove podatke u svojim arhivima, kao i u arhivu franjevačkog samostana u Brežicama i Ljubljani. Dobila sam ovaj odgovor:

Fr. Jožefa Jesenka nisem mogel dobiti nobenih podatkov. Niti slovenski biografski leksikon niti Lavtižar ne omenjata omenjenega Jesenka. Ima sicer tri s tem imenom, a nobeden ni Jože, niti se ni ukvarjal z orglami. Orgle v naši samostanski cerkvi v Novem mestu je postavil Franc Št. Pred temi so bile orgle iz l. 1764, ki jih je napravil, kakor misli Stanko Premrl Franc Ks. Krisman. Fr. Jesenko ni v naši kroniki nič omenjen.

Brozij Remec je umrl ppi Novi Štifti 10.1.1956. Samostan v Brežicah so med okupacijo uničili Nemci. Cerkev podrli, samostan premenili v gimnazijo.

Novo mesto, 24.2.1965

P. Urban Guzmic
grabenjanec

Tu je čitava situacija dosta zamućena, jer iščezava trag Josipa Jesenka kao brata franjevca i organifexa. Da je jedan od trojice zapisanih bio organifex, moglo bi se dalje ispitivati, jer franjevci, stupajući u red, mijenjaju ime. Međutim, ovdje tako jasno piše da niti jedan nije bio Josip kao ni organifex. Iz istog pisma također saznajem da je i o. Ambrozije Remec umro prije par godina, koji je dao tu izjavu Karlu Adamiću. Iz ovih podataka u Sv. Ceciliji, da je Josip Jesenko po prilici 1725 stupio u red vidimo i to, da sa dvadeset godina i na početku redovničkog života nije mogao odmah graditi orgulje (osim ako je već izučio kod neke tvrtke dok je bio u svijetu) pa sama ta činjenica donekle postanak samoborskih orgulja opet baca na višu godinu, možda tridesetu ili trideset treću XVIII stoljeća kada je i sama gradnja crkve bila konačno dogotovljena. Ova godina, 1733 vrlo dobro opravdava gradnju instrumenta kao i graditelja fra Josipa Jesenka. Istina jest, da o orguljama iz te godine nig-

gdje ništa ništa ne piše jer su tada možda franjevci razumijevali pod općenitom izjavom zapisanom 1733 "gradnja je konačno dogotovljena".

Ako su orgulje doživjele godine 1752 & "totaliter reparatum", onda ta godina gotovo sigurno stoji kao godina postavljanja instrumenta u kor franjevačke crkve u Samoboru.

Zašto nije ništa zapisano o orguljama u zapisima i kronikama franjevačkog samostana?

Kako saznajemo iz opsežnog članka Vjekoslava Noršića mnogo o podacima iz povijesti franjevačkog samostana i crkve u Samoboru jasno se vidi da su franjevci bilježili značajnije datume i događaje iz života crkve i samostana. Iz ovoga zaključujem da su znali cijeniti i bilježiti ono što je bilo vrijedno. A kako to da o orguljama nema nigdje ni riječi? O graditelju? O izdacima samostana, o troškovima, o tvrtki koja ih gradi i sl.? Da je koja tvrtka ili ceh, bilo vanjski ili naš, gradio ovaj instrument zacijelo bi stavio svoj natpis, jer imamo

orgulja koje su sagrađene u istom stoljeću kao i ove u Samoboru te je točno zapisan graditelj, godina i odakle je došao. Na pr. lijepe orgulje u Marija Gorici koja je također imala franjevački samostan u XVIII stoljeću gradio je Joseph Eisel 1759 a bio je došao iz Ljubljane. Iz ovoga se vidi da je bilo u praksi zapisivanje graditelja i godine gradnje. U našoj zemlji ima i starijih orgulja za koje se zna tko ih je gradio, a o ovim orguljama u Samoboru nitko se nije našao da u njih, ili o njima bilo što zapiše. To je čudna pojava koja nam u isto vrijeme dokazuje da je zaista graditelj ovog instrumenta mogao biti netko "domaći" iz provincije, netko njihov koji je naredbu poglavara izvršio savršeno, na umjetničkoj visini a da se to nikoga nije ticalo niti je bilo važno da se zapiše, jer taj NETKO bio je domaći, brat, možda sam fra Josip Jesenko. Ako je bio redovnik koji je radio za crkvu svoga samostana, Bogu na slavu a ne za nagradu, nije smatrao potrebnim da zapiše svoje skromno ime. Možda niti on sam nije bio svijestan

svoje veličine i profinjena ukusa, nego je radio kako je najbolje znao ni ne slu- teći kako bi mi danas, nakon dva stoljeća, voljeli saznati njegovo ime, jer instru- ment nesumnjivo govori o veličini gradite- lja.

Mislim da je graditelj zaista bio redovnik, skromni sin sv. Franje Asi- škog, kome niti na pamet nije palo da se o njegovom djelu piše i govori, premda je bio majstor koji je potpuno i solidno po- znavao principe kojih su se držali gradi- telji orgulja u vrijeme baroka.

Popravci na orguljama

Saznajemo iz zapisa franjevačkog samostana u Samoboru: orgulje su doživjele nekoliko puta totaliter reparatum. Prvi pu- ta je zabilježena godina 1752 s ovim zapi- som:

"Organum totaliter reparatum 1752".

1834 godina donosi u kronici više podataka o popravku orgulja. Popravak je izveo graditelj orgulja Franjo Seibler. O- vo saznajemo iz priznanice franjevačkog gvardijana u Samoboru, o. Stanka Vukotića

od godine 4. XI 1834.: "Popravio je Franjo Seibler orgulje samostanske crkve u Samoboru. Orgulje su bile posve pokvarene i neuporabive. Seibler ih je preuredio i izvršno popravio pa ga o. Gvardijan svakomu preporuča kao izvršnog mehaničara." Zanimljiva je bilješka poznatog samoborskog učitelja i orguljaša župne crkve u Samoboru, Herovića, koji potvrđuje: "Dass der wohlbekannte Orgelbauer von Stadt Stein in Krain A. Peter Rumpel bei Gelegenheit seiner Rückreise von Agram (bit će da je onda postavljao svoje orgulje u crkvi sv. Katarine u Zagrebu) diese schwierige Arbeit beschäftigt aprobert und solche nach seiner Äusserung nicht um 300 fl. C. M. Wurde hergestellt haben".

Seiblera isto tako preporuča dne 17. VI 1836. samoborski župnik Franjo Cuđeran. On svjedoči da je Seibler 1836 orgulje župske crkve sv. Anastazije temeljito očistio i nanovo intonirao a isto tako da je popravio orgulje u kapeli. Župnik ističe da se on vrlo lijepo vlada te da ga preporuča svakome, tko želi nabaviti nove orgulje. I tu je priznanicu potpisao uči-

telj Herović i izjavio svoje potpuno zadovoljstvo s popravkom orgulja.

Za gvardijana o. Bonifacija Jakopčića popravljao je orgulje mjeseca juna 1851 Ivan Halinger iz Beča. Novac potreban za popravak sabrao je samostanski vikar, o. Ivan Horvat, rođeni varaždinaac.

1922 orgulje su popravljene, očišćene i ugođene po graditelju orgulja iz Maribora Josipu Brandlu. Brandl je izbacio iz orgulja registar Fugaru i zamijenio ga s Gambom. Popravak je stajao 15000 kruna, koja je svota podmirena milodarima iz Samobora i okolice. Tom je zgodom troškom od 1000 kruna načinjen iz crkve kroz zvonik novi ulaz na kor.

1948 godine Historia domus Samobor, franjevački samostan, donosi ovaj zapis: "Naše su orgulje bile već dosta slabog ugođaja. Zato smo pozvali graditelja orgulja iz Vrapča, gospodina Milana Majdaka da ih ugoditi i po potrebi popravi. Taj je posao gosp. Majdak obavio u mjesecu veljači jer je zima bila vrlo blaga. On je nekoliko drvenih svirala načinio novih,

a mnoge je stare, crvljive iznutra i izvana premazao stolarskim keljem. U drugom manualu je nešto najsitnijih drvenih svirala zamijenio metalnim, koje smo dobili iz starih orgulja župe u Rudama. Tom je prilikom gosp. Majdak načinio malu reformu sviraonika u tom smislu, što je nadodao u manualnim i pedalnim klaviaturama tipke u najdubljoj oktavi, da bude klaviatura normalna. Do sada je bila skraćena. Redoslijed je bio ovaj (od lijeva na desno)

C F D G E A B H C.

Time je gosp. Majdak mnogo olakšao sviranje i da je to već nekada načinjeno bilo bi lakše tolikim dosadašnjim orguljašima.

Svirale, naravno, nije dodavao ni jedne, nego je drvenim i željeznim prenosnim velurama spojio tipke s istoimenom tipkom u višoj oktavi.

Tom je prilikom ~~zamijenio starije~~ samoborski sakupljač znamenitosti gosp. Ivića Sudnik bio pozvan i on je s majstorom Majdakom pregledao svaki najmanji kutić orgulja ne bi li se našao trag graditelja ovoga starog instrumenta. Nije se našlo ništa

ta što već ne bi bilo poznato. Svi koji su pisali povijest ove crkve navodili su da o orguljama u samostanskim knjigama nema ništa. Međutim smo pregledali samostanske povjesne zapiske, ali i ostale samostanske knjige i našli u zapiscima diskretorija od godine 1752. da je "organum totaliter reparatum".

Gospodin Sudnik nas je upozorio na člana hrvatsko-slovenske franjevačke provincije, fra Josipa Jesenko...

Od najstarijih orguljaša spominje se u jednom zapisniku o nabavci odijela: "Pater Sebastianus Paquam, organista". To je 1746, dakle prije totalne obnove orgulja.

S gosp. Majdakom su pravljene kombinacije xx o pregradnji orgulja na električni ili pneumatski sistem trakture, jer su ovako tipke tvrde i gotovo je nemoguće sviranje težih kompozicija.

Električni pogon radi vrlo dobro. Od godine 1947. zagrijava se zimi i jedna manualna klaviatura električnom strujom".

Sada su orgulje opet pred generalnim popravkom koji će obaviti gosp. Milan Majdak (1965). Mislim da bi generalni popravak trebala preuzeti jedna veća tvrdka izvana, kao na pr. Walker i sve izmijeniti u trakturi osim svirala ali potpuno imitirajući sve dijelove orgulja. Time bi se sačuvala originalnost instrumenta a omogućila bi se daljnja upotreba orgulja, samo ako bi dobile dobrog, strpljivog i iskusnog majstora.

Želim da ovo izlaganje ne bude posljednje nego prvo, jer je to spomenik velike povijesne vrijednosti, kvalitete zvuka i izgleda. Oko ovih orgulja okupljali su se decenijima muzičari što stručnjaci a što amateri, razvijajući muzičku djelatnost prema svojim mogućnostima vodeći zborove i izvajajući ponekad i djela velikih majstora.

Iz nekrologa saznajemo za ove organiste franjevence: 1767. o. Franjo Lah, o. Lazar Janžek, 1791. o. Liborij Gajger, 1809. o. Bruno Starovašnik, 1849. o. Karlo Grasel, 1862. o. Fortunat Horvat, 1895.

fra Didak Kranjc, 1900 i 1901. fra Friđo-
lin, 1907.o. Vid Vajdić, 1908. o. Antun
Gretšel, 1909, fra Filip Oštir, 1914. o.
Jeronim Šubert, 1915. o. Pankracij Vupo-
ra, 1918. fra Kviro Slogar, o. Aleksa Be-
nigar, 1928. osnovan je mješoviti pjevač-
ki zbor "ZVONO" na temelju cecilijanskih
pravila. Danas postoji dječji i mješto-
viti zbor pod ravnanjem o. Alberta Horva-
ta (dirigenta) i o. Fakunda Fridriha (or-
guljaša).

Čast mi je ovdje zahvaliti se:
prof. Loranu Kilbertusu DI koji me je upozorio na ovaj naš vrijedni muzički spomenik;

prof. Ladislavu Šabanu koji me je uputio na adekvatnu literaturu;

prof. Vlasti Hranilović koja je odobrila ovu temu;

ocima franjevcima u Samoboru koji su mi pomogli svojim arhivom i omogućili studij svog instrumenta;

gosp. Milanu Majdaku, graditelju ~~orgulja~~ orgulja koji mi je pomogao stručnim savjetima i

arhitektu Franji Neidhardu koji me je upozorio na specifičnost crkvene arhitekture kao i samih orgulja.

MALINKA BERNARDICA

studentica M.A.

III^b ð orgulje

U Zagrebu, 24.VI 1965.

L I T E R A T U R A

SVETA CECILIJA god.XXIV, 1930, br. 1 i 6

SVETA CECILIJA god XXVI, 1932, br. 4,139 str.

SAMOBOR (sedamstogodišnjica) knjiga izdana u
Zagrebu 1943

VJESNIK Kr. DR. ARKIVA U ZAGREBU 1929.
(studija Vjekoslava Noršića)

HISTORIA DOMUS - franjevačkog samostana u
Samoboru

NEKROLOG franjevačkog samostana u Novom Mestu
i Ljubljani (Slovenija)

KNJILNICA
MUZIKE ARHIVA O ZEMERU
Braj: _____

Muzička akademija

525209519